

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четир месеца 1 фор. аустр. вред.

Дописи се шиљу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 н. за жиг сваки пут.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Данашњи број, то је први број у другој трећини ове године, којој је крај ново лето. Ми још и овај број шиљемо свима уписницима и онима, који нам нису досад претплату послали, али ради тога, да многе од њих тиме опоменемо, да нам дуг пошљу, и да их уједно још последњи пут позовемо, да се и за даље претплате. Ко пак не би хтео наш лист без вересије држати, тога молимо, да нам овај број врати натраг; јер ако ревена кућу не обара, вересија је заиста не диже, а ко хоће, нека одмах пошље једну форинту за претплату до нове године.

Лист је и онако тако јефтин, да смемо рећи, да нема ни у Србаља ни у Хрвата, па ни у многих других народа тако јефтиних новина. Зар није доста то, да га буд за што дајемо, ваљда се неће искати и да га поклањамо?! Међутим, кад код нас све иде више из моде, него из потребе, па их има и таквих, који веле: доста сам ја држао, сад нек држи други, то и с тога и иначе молимо честите скупљаче наше, да нам и нових претплатника прибаве, да не би принуђени били због мања броја претплатника цену листу повисити. Кад би од досадашњих претплатника сваки по једнога приволео, да држи наш лист, а то не би био никакав терет, онда би цену листу спустили. Њихове користи ради, молимо дакле и све претплатнике наше, да се и они заузму око скупљања претплате, јер што више претплатника, тим више руку око листа, па тим и бољи лист.

Администрација „ГЛАСА НАРОДА.“

СРПСКА ОМЛАДИНА.

(Свршевак.)

Рекосмо у прошлом броју шта је омладина српска израдила: да је туђинца из наше куће истерала, али јој је још већа заслуга што је нас у једну кућу сакупила. Докле не беше омладине и њезиних дружина, Бачванин је говорио само да је Бачван, Банаћан да је Банаћан, Сремац да је Сремац, Бошњак да је Бошњак, Херцеговац да је Херцеговац и тако даље, те су отуда наши непријатељи начинили, да је било босанска народа, херцеговачка народа, србијанска народа, а Србаља нигде и никако. Непријатељима ишло је то у рачун, јер Турчин се моли Богу: не сједини Боже каурина, а комшија његов вели: дивиде ет импера¹⁾, а ми се можемо радовати само, што је омладина доказала, да су све те земље листови у једноме венцу, да нема у њима народа босанска, србијанска, херцеговачка, него је све то народ српски и не да је омладина то изрекла, него је она многоме то у срце у душу усадила, па ћете данас чути, да Бачван знаде за далека брата свога у Црној гори, да се Бошњак узда у браћу своју по Хрвацкој, Славонији и другим српским земљама редом и то је баш оно, што тишти Мађарску, то је оно, што она не да да буде уједињене омладине српске, што не да, да се Србијанац састаје са Сремцем, Црногорац са Бошњаком и сви Срби један с другим, јер ако ништа друго, а оно ће Србин видети, идући на омладинску скупштину, да ни смо ни ми мачиј кашаљ, видиће: да Срб још живи, да је јунак.

Него то није доста, ту не треба застати. Омладина је имала и других послова, а што није радила колико је требала, крив је понајвише склоп њезин.

Ко је био до сада члан омладине?

Сваки Србин, који плати 1 или 2 фор., а да ли је сваки Србин за друштво омладин-

¹⁾ Латинска нека пословица, значи: раздели, па владај.

ско? Омладина склопила је друштво за себе, да то друштво припрема друге за своју мисао, па тек кад их припреми, онда да и они могу бити чланови њезини, али омладина је са том форинтом друго урадила. Она је учинила, да је међу оне изабране много више дошло незваних, учинила је, да је дошла уједаред тамо, од куд је и пошла. Омладина је нарастала, раширила се, постала је читав народ. Омладина је и ишла за тим, да буде читав народ српски омладина, али је убрзала свој посао, а ако је де нуждан „чистителни огањ“¹⁾ ту је заиста нуждан био. Али омладина је радила, као онај папа, што је зидао цркву у Риму, па је свакоме, ко шта даде на ту цркву опраштао грехе, и тако смо доживили, да нас у омладини има свакојакних. Има ту трговаца, коме болта иде боље од како је члан омладине, има ту госпоре, која су ванжирала за то, што су чланови омладине и има ту и таквих, који су постали омладинци за то, да не буде омладине, и то су најонаснији, јер не вели се бадава, сачувај ме боже од пријатеља, а ја ћу се од непријатеља и сам сачувати. Па зар нас има, који незнамо оно, како је девојка молила оца, да је упише у омладину, па кад јој је реко: нека, можеш се ти и до године уписати, како му је одговорила: е, али догле може омладина изаћи из моде.

Па шта је још радила омладина?

И пријатељима и непријатељима казивала је јавно, шта она хоће, али ко је још мачку обесио прапорац, да лови миша, а сваком није по вољи, шта она хоће. За то је већ крајње време, да се омладина озбиљски прихвати свога посла, а може се, кад се хоће. Нека само најпре себе удеси, па после нека друге дотерује. Тиме, што је растерана, није јој пут пресечен, тиме није она убијена. Шта би вредило, да нам је влада мађарска на папиру допустила, да будемо уједињена омладина, а ми да се поцепамо. Нека ми будемо у животу уједињени, а на папиру мађарском нека пише о нама како хоће. Нас Мађари и Швабе крстите, да смо „грчко не сједињене“ и „грчко источне“ вере, а ми кажемо, да смо ми „источно православне“ вере, и могу ли Мађари и Швабе са својим пиетом учинити да то нисмо? Не могу. Они наш сабор зову „црквени“, а ми га зовемо „народни“ и кад дође до згоде, треба да им покажемо, да је народни. Ми ћемо се звати „уједињена омладина“, а они нек нас зову, како им је воља.

¹⁾ Католици верују, да душа мора најпре ићи у „чистителни огањ“ на оно место, где се очисти душа од земаљских грехова, онда тек иде у рај.

Све дакле зависи од нас, можемо ако хоћемо, за то пречистимо се најпре, па прегнимо са свом снагом правој мети, којој је уједињена омладина потегла.

ЗА СИРОТУ КРАЈИШНИКА.

СКУПШТИНИ МАТИЧИНОЈ И УПРАВИ СРПСКИХ НАРОДНИХ ФОНДОВА.

Границу су две невоље притисле, зли пријатељи и зла година. Од пријатеља зли, од својих непријатеља сачуваће се и сама граница — али од зле године кадри су је сачувати само добри пријатељи. Али камо граничару пријатеља? Та он их има на хиљаде само онда, кад зажели светли цар, да у смрт скаче граничар, он их има само онда, кад: граничара мишица и храбрих шајкаша и божија десница брани права наша, али данас граничару нигде свога, данас је граничар пасторче и царево и народно. Граничар је свој посао свршио, сад може путовати. Кад смо те требали добар си нам био, сад нам не требаш, не ваљаш. Па да тако само туђин каже, него тако и свој каже. Граничар нигде вере нема, ма да он сваком верује; он нигде на веру не добива, ма да је све своје другоме на веру дао. Али манимо се вере, цаба на реч, ни на добро своје није кадар граничар нигде ништа добити. Осим чивута, који му придржава душу, да му дуже леба дерати може, нико се на граничара не обрће.

Код народних фондова у Карловцима, код Матице Српске у Новоме Саду нећеш нигде наћи уписано име граничарско, да је зајма добио, или ако кога нађеш, тога није препоручило то, што је Србин, тај је морао имати много већа пријатељства. Па и таквих је мало. Недамо граничарима, они нису кадри ништа заложити, а ми без залог не можемо ништа дати, то је био до сада изговор, и ма да то није тако, ма да је било само мало заплетенији посао кад се граничару новац у зајам даје и ма да је данас сасвим другчије, опет је граничар забачен свуда. Али и томе мора бити краја. Граничар ће данас сутра бити то, што и провинцијаш и већ је у ствари то. Већ и данас можеш му на добош продати имање, што га је заложно, а није искупио. Сад дакле не важи ни какав изговор, па за то обраћамо се овим прво и прво на Матицу Српску, на све чланове њене, што буду ове године на главној скупштини матичиној, да донесу тај закључак, да се граничарима има давати новац у зајам, ако се тај новац интабулисати може, да се Матичин новац помање издаје, и да би њих што више могло добити. Ко тражи седам, осам хиљада у зајам тај их тражи за рад шпекулације, а Матица није за то, да шпекулантима прави веће интересе, него да неда сиротињи раји да пропаде. Матици је поглавит посао, да изучава српске синове, али нашто је научених адвоката, доктора и филозофа Србаља, кад не

буде народа српска. За кога ће се спремати онда ти синови српски, за кога ће онда радити они, који су српски новац трошили, док нису људи постали. За то је Матичин задатак и то, да и новцем припомогне да Срби не падну у руке чивуту или горем од чивута, да их нестане у овој земљи.

Ми немамо своје српске владе, ми немамо диспозиционих фондова¹⁾, све што имамо, то нам је Матица Српска, то су нам српски народни фондови. Непријатељи наши поклањају новце, поклањају земљу само да нас из ових крајева истисну (да на што су насељени ритови банатски!) а ми још ни онда, кад знамо да нам новац пронасти неће, да не помажемо браћу своју. Та Матица и народни фонд треба да терају са својим новцем пропаганду²⁾, јер иначе ће нам скорим на оваку закувати кукавица.

За то и опет понављамо и народном фонду и Матици Српској, пре свега намирујте мање и потребитије људе наше! Жетва је ове године лоша, а и берба тешко да ће бити боља. Много је људи, који ни за рану немају доста жита, а камо ли за усев. Марву мора продавати, да рану купи, а паору боље је одсећи десну руку, него му продати вола и коња. Њему не ће требати много, две, три стотине па је намирио све. Са седам хиљада намирени су њих двадесет, а боље је двадесет средњих кућа, него једна богата. И у провинцијалу требаће, али у крајини сад или никада.

Видићемо дакле, мари ли народни фонд, мари ли „Матица Српска“ за сироту крајишника!

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Срби под владаоцима од лозе Немањине.

I.

Стефан, првовенчани краљ.

1222—1228.

Што је св. Сава венчао свог брата Стефана краљевском круном, с тога се умало није распалио крвав рат између Срба и Угарске. Краљ угарски дигне војску на Стефана, али се њина размирица сврши на миру без крви. После тога владао је Стефан само још неколико година на миру. Он са својим сином Радославом и св. Савом сазида манастир Жичу, обдари га богато многим селима, и нареди, да се у њему постављају српски краљеви и архиепископи, а и њега је св. Сава онде крунисао.

Влада Стефана првовенчаног знатна је како за српски државни живот, тако и за српску цркву. Што се

Стефан венчао за српског краља, тиме је добио престо српски владалаца нову славу и светлост. За цркву је врло важно то, што је св. Сава постао српски архиепископ, и што је он поделио сву црквену управу на 12 епархија. Стефан је снажно помагао свог брата Саву у подизању епископских столица и утврђавању православне вере у Србији. Пре него ће умрети, Стефан се покалуђери, а умрљо је 1228. С његових добрих дела и заслуга у црквеним пословима, поштује га св. црква за божијег угодника.

Свети Сава.

Сава је био најмлађи син у свога оца Немање, и звао се Растко. Он се родио баш онда, кад је Немања овладао Босном, дакле 1169. год. Растко је од детињства био благ и смиран, и у раним годинама размишљавао је више о будућем, него ли о земаљском животу. Гледајући како му се отац стара, да се у Србији подигну цркве и манастири, и да се међу Србима утврди православна вера, Растко је у младићским годинама добио вољу, да се посвети служби божијој, и да постане помоћник своје оцу у његовим великим делима.

Једном дођу Немањи неки калуђери из Св. Горе, да просе у њега милостињу за своје манастире. Међу калуђерима био је и неки старац, родом Рус. Растку је тада било 16 година. Он се са старцем калуђером упусти у разговор, и тада чује какв скромно живе светогорски калуђери. Растку се врло допадне такав тихи живот, па науми оставити дворе свога оца и отићи у Св. Гору, да се покалуђери. Договори се са старцем калуђером, да га поведе са собом. Кад је дошло време, да калуђери полазе у Св. Гору, Растко се измоли у оца, да може отићи у лов. То му се допусти, а он се отимице удали од свога ловачког друштва, састане с калуђерима, и оде с њима у Св. Гору. Отац и мати плакали су за својим сином, кад им донесоше глас, да га је у шуми нестало; и Немања разашље људе на све стране, да га траже. Немањини људи дођу чак у Св. Гору, и обрадују се кад ту нађу Растка. Они остану у манастиру да преноће, па сутра дан одмах да се с њим врате ожалостеним родитељима. Но Растко се нехте враћати у Србију. Кад сване, он већ беше калуђер Сава; покаже се у калуђерској одећи људма, који дођоше по њега, и по њима пошље своје пређашње светске хаљине и острижену косу. Од то доба (од 1186.) Сава је ревностно служио Богу и светој цркви.

Сава се у Св. Гори све више и више одавао пустињачком животу. Његови родитељи, дознавши да им се покалуђерио најмлађи син, плакали су најпре, а после неколико година и сами се оставе земаљских весеља, па се покалуђере (1195.). Немања се забави неко време у Студеници, а после оде у Св. Гору своје сину Сави.

Бавећи се у Св. Гори, науми Немања да сазида српски манастир. Нашавши удесно место, пошље свог

¹⁾ Диспозициони фондови, то су новци о којима царевина никоме не даје рачуна, куд их је дела, њој се само одриси толико и толико, и она отуда плаћа шпијоне, потиљајује и потмићује људе и т. л.

²⁾ Пропаганда значи ширење неке мисли; долази од латинско речи пропаганде, што значи пресађивати, дакле у овој прилици пресађивати са народним новцем и народну тежњу. Ко од мене шта узамји, тај ће ме и послушати кад му шта речем.

www.сина.Саву у Цариград (1196.), да изиште у цара до-
пуштење, да може зидати манастир. Грчки је пар
(Исак Ангел) био Немањи пријатељ, па зато радо до-
пусти да зида манастир. Тако се у Св. Гори рев-
ношћу немањином, и његових синова подиже ербска
лавра-манастир Хиландар.

Немања на смрти препоручи своје сину Сави, да
се стара о подигнутом манастиру; и Сава са свом ре-
вношћу намисли испунити очин аманет. Он отиде у
Цариград (1202.) и јави цару, да је манастир са свим
готов, врати се натраг у Свету Гору, скупи ососебе
доста калуђера, и напише правила, по којима им треба
у Хиландару живети. Та правила написана руком св.
Саве и данас се чувају у манастиру Хиландару.

Сава неколико година проведе у Св. Гори после
очине смрти, а у том се у Србији случиле многи до-
гађаји. Браћа Стефан и Вук заваде се. Вук с угар-
ском помоћу заузме многе Стефанове земље, и преузме
њима владати; али се опет наскоро браћа измире, и
замоле Саву да дође у Србију и донесе мошти њи-
ховог родитеља Не мање, и тиме да утврди међуњима
пријатељство. Сава их послуша, и свете мошти св. Си-
меона мироточивог буду свечано донете у Србију, и
остављене у манастиру Студеници, где се Сава прими
игуманства.

(Наставиће се.)

ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ.

О широком свету.

Кнез. Дошао сам, учитељу, да ми даље о беломе
свету приповедиш. Ево сам се научио већ на тебе и
на твоје приповедање. Ама ни једног вечера немогу
да изостанем.

Учитељ. Дакле свршили смо о Мисиру и пустињи
Сахари. Још ћу ти нешто о Африци приповедити, па
ћемо и њу свршити. Сад ћу нешто о Абисинији да
ти говорим. Људи су тамо већином сасма црни Коса
им је кудрава и вунаста. Пределу су им особито лепа
Брегова има врло високих. У Абисинији расте смоква,
маслина, наранџа, кава, чивит и друго биље, којег
код нас не можеш наћи. Народ тај већ је одавна при-
мио веру христову. Има томе скоро 500 година. Кад
су Португизи из Европе путовали по сувој земљи у
Индију, наиђу на Абисинију, те се упознају са на-
родом; одма пошљу мисионаре¹⁾ да их у веру Хри-
стову са свим привољу, јер међу Абисинцима било
је и мухамеданаца и идолопоклоника.

Мисионарима пође посао за руком, и тако Аби-
синци готово сви пређоше у Христову веру. Али то
није тако дуго трајало, јер год; 1634. бујне буна, у
којој растераше попове и мисионаре португиске. Тако
дакле опет се врате својој старој вери. Данас су ве-

ћином мухамеданци. Има их истина и хришћана, али
врло мало. Неки од њих моле се звездама и месецу,
неки опет обожавају којекаква животиње.

Сад ћу још да ти рекнем коју о правим црнцима,
који у Сенегамбији живе. Сенегамбија зато се зове,
што туда теку две реке. Сенегал и Гамбија. То је
парче земље врло плодовито. Тако има грдних дрва,
да се човек дивити мора. На пример памучно дрво,
које у обиму своје може више од 40 стопа имати.
У том углу земље живе разни народи, које под кра-
љевима, које под старешинама, које сам народ бира.
Краљеви имају неограничену власт и могу свога по-
даника по ћеифу кад год им је воља убити. Народи
су ти увек из међу себе у завади. Никад борба међу
њима непрестаје. Шта више у Жинеји, где се некада
много злата по рекама и потоцима испирало, сви ро-
бови, који се у борби заробе, буду жртва богова. —
Главне државе у том делу ове су: држава Апанска,
са 4 милијона душа, држава Дахомејска, у којој још
више душа има. Путници Спелграв и Норис, који су
ходили по тој земљи, приповедају многе страхоте, које
се тамо збивају. Кад краљу дође ћеиф, да се мало
развесели, он изда заповест, да се робље доведе. И
И ту пред њим и целом његовом свитом, кољу се и
убијају робови на најгрознији начин. Чешће се до-
гађа, да се робље не убије, већ се онако живо пече
на ватри. То се печење онда као посланица износи
на астал. Краљ дахомејски држи своју стајаћу војску,
која се из 2000 женскиња састоји. Војска је та осо-
бито храбра. — Европејци су ловили те црнце, па
су их продавали у Америку. Газда, који је имао ро-
бова, могао је без икаква узрока роба свога убити.
Велике су муке ти људи морали подносити и једва у
новије време престаде то робовање. Америчани су све
ослободили.

Има још неко племе на јужном врху Африке. Зове
се Хотентоти. То ти је, кнеже, скоро најгаднији на-
род на свету. Па колико су гадни, још више су лењи.
Њихова плашљивост опште је позната. Он несме ни
ухваћеном лаву да се приближи. За ракију и дуван
даће све, што год има. За мало буренце ракије мо-
жеш од њега по два вола добити. Они немају стална
места, него своје шаторе селе час овамо, час онамо.

Острва има мање него у Азији. Знатнија су два-
наест канаријских острва. Од туд добијамо оне тиге
по кавезима, канарице. На острву Тенерији роди из-
ванредно вино, по имену малвасија. А тако исто и
Мадејра знаменито је због свог доброг вина.

И тако, кнеже мој мили, свршили смо Африку, свр-
шили смо Европу и Азију. Остаје нам још Аустра-
лија и Америка. То ћемо други пут.

Што ми не доведеш, бога ти, пријатељ Ђуку! Нека
он слободно дође, он се мени врло допада. А сад —
лаку ноћ.

¹⁾ Мисионар, посланик, који иде међу незнабожце, да им веру
христ ову приповеда.

ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГОВАЊЕ НАР. ЗДРАВЉА.

К о л е р а .

Још месеца августа јавило је угарско министарство варошима и селима, да се иза граница наше до-мовине појавила колера и позвала их је, да се поста-рају: како би јој се у нашим крајевима стало на пут, ако би овамо потегла. Доцније је иста влада јавила, да је се колера већ у горње крајеве Угарске увукла.

Како су се српска места и вароши постарала за себе не знамо, само имамо пред собом „обзнану“ цен-тралног санитетског одбора¹⁾ вршачког, у којој овај по-зива Вршчане, да се узму на ум од колере и казује им шта треба да раде, да се од ње сачувају.

Како то, што се Вршчанима казује, вреди за свако друго место, то ћемо овде навести, шта наређује вршачки доктор, Миша Деметровић, за кога чујемо, да је врло вешт лекар. Он наређује ово:

1. Да се на дан онолико пута растопи у сатљике воде лот и по *галице*, колико душа у једној кући живе и да се то сипа у проход, чиме ће се онај отров, што га има у проходи угушити, растерати. На при-лику, де у једној кући живи 10 душа, ту треба на дан 15 лоти галице, а то се има растопити у 10 са-тљика воде. Једна фунта галице кошта 6 новчића, да-кле једва три новчића на дан треба потрошити у ве-ћој кући, да се сачува живот толиких душа.

2. Незрело воће, рибу и устајано месо не треба у кућу ни доносити, а камо ли јести га.

2. Свако се има од назеба чувати.

4. Касапи имају дробове живинске у затвореном суду ван вароши изнети.

5. Олуци испред кућа и у авлијама имају се сваки дан чистити.

6. Имају се поставити нарочити људи, који ће строго пазити, да се све ове наредбе тачно извршују.

Тако је дакле за Вршац наређено и тако се већ и ради, него Нови Сад, који се хвали да је у свачему први, у овоме што се тиче чувања здравља грађан-ског биће да је онај последњи. Ђубре се баш тамо највише изнаша, де четвртком и недељом а и иначе највише света пролази; променада (шеталиште) оп-коњена је сва унаоколо са Ђубретом, баруштином и цр-кнутим мрцима. Согази, који нису тако срећни, да у њима велика господа и лекари живе врло су мало утекли од околине променадине. Пре неколико година била је колера у Новоме Саду, а није дошла из Азије, него се изгледа у једном таком сокаку, који ако баш и није за божији, а оно је за магистратски леђи. Кад треба плаћати општински порез, онда се уму да нају ти буџаци, а кад треба чистити варош, онда се за-боравља на њих. Али шта ћемо, ту живи само сиро-

¹⁾ Централни санитетски одбор. Централни, реч латински, долази од центрум, средина; санитетски, то је опет од латинске речи, која значи здравље, дакле, централни санитетски одбор значи: средишњи или главни одбор за чување здравља.

тиња, па за што она не би поскапала у Ђубрету, га-квa би то штета била, и онако се пати овога света, па боље пре него после.

Него за што се у Новоме Саду бар себе ради што год не чини. Као што чујемо, министарство је два-ред јављало магистрату, да треба да чува варош од колере, али ми не видимо, да се што на томе ради ни на пијаци, а камо ли даље од своје коже. Боље би било, да се мало више и брже ради, де се живота грађанског тиче, боље би било, да се у томе мини-старство што пре послуша, него онда, кад му треба јављати, ко су те бунџије, што су правиле парастос, од кога ни ког није ни глава заболела, а камо ли да је њом платио, што му колера опростити неће.

За сад нек је оволико доста, а у другом броју ре-ћемо коју више о колери. Међутим молимо све општине српске, да се не шале главом, мало нас је и онако, па још да нас и колера прореди.

ЗА ПРИВРЕДУ.

Како наш народ држи своју марву.

Као у свачем другом, тако и у том наш народ иза других заостаје. Нема код њега онога разумнога рада, као што је у других срећнијих народа. Он што год ради, ради онако без размишљања, онако, како при-лика са собом донесе.

Узмимо само на ум како с коњем поступа, с ко-њем, који треба да му је све и сва, који му управо леба даје и без којег неби могао опстати. Неће наш човек да помисли, да од ваљане стоке зависи доброта рада, и да онај, у ког је марва слаба, никад газда није. Газдалук не доноси лепу марву, већ лепа и вре-дна марва даје газдалук.

Наш паор пребаци улар преко рамена, па хајд у ергелу по кљусе. Кад га је довео, метне ам на њега, па у сувачу на мељаву. Кад је измleo, скине улар с њега, удари га једно двапут преко леђа, па га одгони опет у ергелу, без да му је и најмање зоби дао, шта више, без да га је и напојио. А каква је рана у ер-гели? Да Бог сачува. Трава је тако малена, да би је једва бријачем могао сећи. Сирото марвинче онако гладно и жедно из суваче мора по ледини и тамо и амо трчкати, док не наиђе на мало травице.

Па какав му је у ергели напитак? Чикош, као и сваки други слуга, не гледи шта је за марву боље, већ гледи, како ће он о мање муке и труда проћи. Он не тера марву тамо на напој, где је лепша вода, већ прву бару, која му под руке, управо рећи, под ноге дође, употреби за тај посао. Те тако и виђамо шугавих коња онајвише код нас и код Мађара, јер само ми дајемо своје коње чикошу на васпитавање.

А зашто се ми неби угледали на Швабе? Како они код два три ланца своје ораће земље могу имати леп-ших коња, него ми код два три фртаља? За то, што смо ми у свачему нехатни. Народ наш, особито по

граница увек се отима, да добије већу баштину, а кад му одеш у кућу и башту, наиђеш на сам штир и коров. Зар неби лепше било, кад већ неће да сеје поврће и друго за кућу нужно зеље, да тај грдан простор употреби на хасну бар своје стове. Нека посеје саму детелину, па ће преко цела лета имати пићу за коња свога, који ће му тада у шталу стајати и навек при руци бити. Неће имати дангубе као сад што пропусти по два и три сата, док ергелу не нађе. После тога и ту је хасна, што је ђубре ту на гомили, те га после само на њиву извести ваља. Још и ту штету у ергели има, што ма какав ајгирчић опасе кобилу, те кад дође време, а она ојдреби негу накараду, за коју не можеш рећи, да ли је то пуле или ждребе.

Та човече божји, волеш видети и терати лепа и поносита коња, а не стараш се да га имаш. А кад добијеш ваљано ждребе, немој га одма друге године у кола презати и гонити га, да тешке терете вуче. Тако ти неће дуго и снажно поживети, мораће пре времена малаксати и угинути, јер природа ником неостаје дужна, који против ње ради. Натовари младом и слабијем момчићу један и два мерова жита на раме, да носи, па ћеш видети, шта ће бити. Или ће под теретом стропоштати се, или ће се утрнути. Коња пре четврте године неби требало терати под теретом, па би могао од њега хасне имати и онда, кад му двадесет година буде.

Србин воли лепа коња. Ако само има код себе новаца, кад види лепа коња, не фали да ће га купити. Ево га с вашара на нови коњи где иде кући. Успут се утркује, хоће да докаже, да он најбрже коње има. Он не мари, што му коњ од многог трага сићу може добити, само нека утекне из пред свију других, само нека је слава господарева сачувана, да је најбољи кочијаш и дамбас. У утркивању често се догађа, да утркивач навије коње на туђа кола, или се изпречи тако, да коњи на руду натрчати морају. Е онда је готова штета. Руда нема разума, него прободу онога, који на њу наиђе, и тек видиш, како се коњ у коли сурва. Ето ти сад белаја. И с једне и с друге стране стану се крхати богови и анђели, левче се скидају с кола, те пиф овамо, пуф онамо. Кад погледаш после, а оно овамо се један изврнуо, а онамо се опет један диже из јендека сав крвав као анатемник.

Највише ако годину дана устраје код нашег човека лепота коња, за ког је 200 форинтача дао. Тако га неуме чувати и неговати. Онако се после и тужи, како је опчињен, те му коњи црквају. Нема ти ту, брате си ми мој, никакви чини, рани ти њега добро, па га чеши, па устај чешће ноћу, да га обиђеш, па га лети купај, па га паметно терај. Подај му зоб његову, што му се кипира. Треба да знаш, да „зоб даје варбу.“ немој као онај Сремац, што је носио зоб преко ћуприје на коли, а винанц помисли, да је кријумчар, те се на њега осече „шта то бре носиш?“ А он: „Ходи господине, да ти шапнем, несмем викати.“ Финанц

дође ближе, а Сремац му рече: „Носим господине зоб, молим вас, немојте викати, јер ако чују коњи да је зоб у коли, нећеју ни с места кренути.“

Коња рани као брата, а терај га не као душмана већ мудро и паметно.

А. Т.

Како треба прасце одгајати.

(Свршетак.)

Већ смо споменули, да је млеко врло добра храна за прасце, тек што су се одлучили. Често се њима даје у то доба свака суруткаста храна, али то не ваља. Залучене прасце најбоље храни свеже слатко вравље млеко кад се с водом разблажи, или слатка сурутка. С тим се из најпре меша бунгур, ражно брашно, доцније мекиње, а још кашње кромпир, разно корење, поврће и др.; али и то у почетку ваља добро ситнити, а после све крупније давати. Што прасце већма расте, тим се може и све више воде мешати с млеком, тако да се после три недеље дана млеко може са свим добро заменити водом. Али опет што се мање млека даје, то се мора све више бирати што брашнавија храна. То се мора већ и због тога радити, што така храна прасце највећма крепи, а после млади се прасци врло лако пролићу, па и за то она ваља. Литање се може умалити, а и са свим отклонити, кад се прасце храни храном која је пуна слузавих творина. Одмах како се прасце одлучило, храну му треба млачити, па му је тако давати, а не ће бити с горег тако радити и за читаво четврт године, па још и дуже. После својих четири или пет месеца дана може се прасце већ тежом храном хранити, али и ту не треба на пречац престати с оном укуснијом прасећом храном, па му одмах давати ону којом се свиње хране. После неке пола године, кад већ прасце добро поодвркне, онда се већ може хранити сваком храном као и друге маторе свиње.

По што смо тек у главном показали, како треба прасце хранити, сада ћемо коју да рекнемо о томе, како треба прасце неговати и с друге стране, не само што се тиче хране.

Пре свега ваља добро пазити на то, да прасци не омекају сувише, те како време само мало захлади да могу одмах назенети. За то их ваља добро чувати од назеба, па се бојме с тога мора постарати и за то, да им је у пребивалишту топлије него на пољу. Но и то је опет тешко удесити, да им у свињцу буде навек тако топло, како би иначе требало за прасце. Свињац с нећком, тога код нас, не верујем, и да има где год, а натрпати ђубрета у шталу и одушке јој запушити да не улази хладноћа, то опет није здраво ни за крмачу, ни за прасце. Елем шта би најпре ваљало ту урадити? — Нема другог пута, него младе прасце донети баш у топлу собу или кухињу, ту их држати у каквој клоњи колика за њих треба, па не би с горег било и каквим их покривачима утоплити, да бар тако у топлоти проведу прве часове свог живота. Само се каже, да се што пре морају пустити

на сису. Тако се може с њима радити првих дана како су се опрасили; само и ту не треба сметати с ума, да им веома тешко пада бити растављени од своје матери, ма да не имају разума. Неким животињама, није то ништа; али има животиња, које се јако узнемире кад дуго не виде своју одојчад, а од тог се немира млеко у матери може са свим да поевари, па отуд и одојчад пати.

Има случајева, где баш треба одојчад раставити од матери им. Као што смо већ рекли, често се догоди, да крмача прождре по које одојче. Сва је прилика да то долази још и отуд, што јој се мозак поремети: можда то бива још и с другог чега, код свиња које су се навикле да ждери живе или цркнуте мишеве, пацове и др. тај неприродан појав долази од навике; али и ту ће бити, да је томе крив какав болестан нагон, који их гони да прождиру и своју одојчад. Било сад како му драго, то је ствар одгајача да сачува прасце од те погибије. То ће учинити или кад прасце одвоји од крмаче, као што је напред речено, или кад прасце помаже каквом горком, оштром или мирисавом миробијом. Ако се већ негује и даље така свиња, за коју се зна да хоће одојчад да прождири, а оно не треба никад скидати очију с ње; па и на то још ваља добро мотрити, да трунџаста свиња са свог немара не згњечи и не задави по које прасце, а често су и сами прасци са своје шепртље томе криви. Баш таки задављени прасци навикну свињу на ону онаку навикну. Да се избегне то, да свиња које прасце не задави, најзгодније ће бити, да се за њих у штале огради место за себе колико им треба, или да се по поду посне ситна слама, да се прасци не могу тако лако забатргати, да се могу лакше уклонити испред трунџасте крмаче, или најпосле да се у штале направи за прасце као неки заклон камо могу у свако доба утећи. Тај се заклон овако гради. Узму се неколике мотке, па се уз зидове са стране опруду штале толико високо, да прасци могу испод њих слободно пролазити.

Много се лакше и простије могу прасци одгајати тамо, где се могу терати у поље. Ако се прасци опрасе кад је време топло, они се на брзо могу с крмачом пустити у поље сваки дан по неколико сахата. Тиме им се и тело снажно развија, и после још се из малена навикну, да се слободно и самостално развијају, а то им је од велике хасне при многим незгодама и неприликама у првом добу њихова живота. Б. М.

КУРС ОД 31. АВГУСТА 1871.

Сребро	118.25
Дукати	5.71

ПОДЛИСТАК.

ОН ЈЕ ПОБЕСНИО.

(Свршетак.)

— Ћути, будало, не бацај лебац од себе, ако чује онај блесан у кујни, хоће нас издати.

Жена збиља престаде викати, него је напротив још читав један сахат после тога гунђала, али већ после неколико минута чуло се поред њеног гунђања и јако хркање. Врачар је оставио световање желино у запећак, док се не пробуди.

Сутра ујутру порани врачар, дође у кујну, опази да сам будан, те ме запита, како сам спавао.

Ја научим да га метем на искушење, да видим, како ће растумачити своје ноћашње бунцање по кујни те ћу му одговорити:

— Хрђаво, до поноћи и које како, али у поноћи наплашио сам се тако, да имам доста страве за читав век. Буди Бог с нама, дошао је с ланци на ногу, а рогови на глави, те се окрето око дирека окрего, па онда потего у пећ, и најпосле је тако страшно заурлико, да сам обамро, те не знам, шта је после с њиме и са мном.

Жена на то прође поред врачара, а он јој шапну: Добро је, све ћаво на добро упућује, овај ће ме тек разгласити по свету, да ће све полетети мени.

Хоће, помислим ја у себи разгласиће: какав си варалица, те ће све полетети теби, али да ти разлипа нос.

За тим ће ми врачар на глас рећи: Добро је синко, ја нисам могао ћавола на Дунаву да нађем, и он је мени кући дошао, ја сам га разумео шта је викао, ти не знаш ћаволски језик! Ево ти узми овај корен, па једи, и ту ми даде корен неки, који је страшно ударао. Ја узмем корен, али га не окусих. У подне даде ми у стаглу неко пиће, ја оставим стаглу у јасле а и не отворим га. Тако је ишло два три дана у застонце, он је давао лек, а ја сам га остављао на страну.

После три дана дође моја родбина, а за њом сав комшилук врачарев. Врачар истрчи весео пред моју родбину те јој повиче: добро је. Добро, јер није ни било зло, одговорим ја у себи, али кад се стаде врачар хвалити са својом лекариом, а ја му пресечем реч: Стој варалицо, ево свију твојих лекова, ја их ни окусио нисам, и ту приноведим свима, што се десило прве ноћи кад сам дошао.

— Ти ниси ни био бесан, повиче на то врачар, да си бесан, ја би те излечио.

— То је оно главно, што ви самоуки лекари не можете познати каква је боља. Човек има наступ, а ви га лечите од колере. Ваш лек може бити добар, али лекар треба да види за што је. Него окани се ти дозивања ћавола, кад си ти сам ћаво, јер ти си оне прве ноћи по кујни корболовао.

Али од куд је изашао глас, да сам побеснио?

Ево од куд: Отуд, што наши људи све олако узимају и казују оно, што им се чини да је зацело. У Новоме Саду тукао се један момак са другом двојицом. Човек један из мога села, по свој прилици напит, напије на то. Један од тих учини му се да сам ја; па кад је запитао оне наоколо, шта је том момку, а они му одговорише: побеснио, па се туче.

Човек тај чу само ту реч: побеснио, те јави момцима: Сирема ваш — он је побеснио.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Цар наш састао се по други пут са царем немачким и то у Салцбургу, де је право пријатељство између Немачке и Аустрије углављено.

У Француској је утврђена република. Председник јој је старац Тјер. Кад је овај проглашен за председника, руски му је цар честитао на томе и у томе виде неки, да се Русија слаже са Француском, да се спреми за меџдан са Немачком и Аустријом.

У Арбанашкој букнуо је прави рат. Сва су племена устала на оружје.

У новој беловарској жупанији изабрани су за сабор све сами народњаци. То је велика срамота за жупана Триског, и њему више не подноси образ, да остане жупан. Он хоће да захвали на жупанству, али му недаду старији.

Загребачка генералкоманда наредила је, да се бирају по крајини хрватско-славонској магистратлије и варошки представници по варошима у другој половини октобра. Варошки преставници бираће одмах градоначеоника, али овај неће бити потврђен пре децембра, јер тек од јануара предају сабљани управу новој господи у руке.

За великог жупана за Нови Сад, Суботицу и Сомбор наименован је Ленар, суботички градоначеоник, а за Темишвар и Вршац Лазаревић, и овај је већ иншталиран у Темишвару.

Дијета мађарска састала се 2. септ. и трајаће неколико дана, па ће се опет разићи на коју недељу.

Говори се, да ће цар Франц Јосиф ићи месеца октобра у Кобленц на Рајн у госте немачком цару.

Генерал Игњатијев долази ово дана из Русије у Цариград и новине причају, да ће донети од рускога цара турскоме поруку, да би добро било, да овај даде Босни, Херцеговини, Вугарској итд. таку слободу, као што је има Србија.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Пожар шума у Русији.) У Русији у округу што се зове Владимирски округ има град Иванов. Око њега на 6 до 7 миља у округ гору села и шуме. Град Иванов, који лежи у средини тог пожара, окружен је дан и ноћ од пустига дима који продире у најсклонитије буцаке по кућама. Сунце је сасвим тамно и само изгледа као црвена плоча. У вече падне дим на земљу као магла, па онда настане тако густа тмина да се ни 4 до 5 корачаја далеко не може видети.

(Необичан догађај у цркви.) Не давно догодило се у некој римокатоличкој цркви у Њујорку, вароши у северној Америци, необичан случај, који се врло ретко у цркви догађа. Био је баш светац и служба се служила. На једаред уђе у цркву неки Ирландјанин, кога су скоро сви познавали што су били у цркви. Са пеширом на глави и скрштених руку на прима ступао је по лако у цркву. Црквењак видећи га опомене га да скине пешир с главе. На то Ирландјанин на један пут извади нож из џепа, па њим једног што се богу молио тако силно удари у чело, да се нож преломи на двоје, и цела оштрица остаде несретнику забодена у чело. На то се од ужаса подигне у цркви страшна вика. Неколици људи поустају са скамија па се устреме на убицу, неки опет стану бегати на поље, женске од страха нападају у несвест. Али убица устаде на месту, баца држак од преломљена ножа, откопча капут и извади секиру, која је била насађења на саништу од по хвата, па стаде страховитим гласом претити, да ће и пона и сваког оног убити, ко би се усудио, да се њему приближи. Свет се у цркви страшно узбуни, служба престане, оргуље и певачи умукосе, ужаснути свештеници у одежама окруже жртвеник, а у сред народа стајаше Ирландјанин мутећи закрвављеним очима тамо и амо као бесан, готов

да оштрину своје секире огледа на лубањама стараца, жена или деце. Док се то збивало петрчало је из цркве неколико људи на улицу вичући: „убиство!“ Ту се баш задеси један полицај, па чувши вичу дозове још два стражара и униђу у цркву. Одмах итчепају убицу, па с њим у варошку кућу. Док су ишли у варошку кућу пратио их је непрестанце разјарен свет из цркве вичући: „Обесите га! Убите га!“ Од јарости тако су били насртали на полицаје да они мораше повадити своје револвере наперивши их на светињу, само да свог роба сачувају од њихове јарости. И с тешком муком доведоше убицу здрава, читава на полицају. Убица је крупан снажан човек, имаде 35 година, ожееен је, али не живи са женом. Кад га стадоше на полицаји испитивати, видеде се да је луд. Говорио је, како је наурио да Христа убије и да за навек уништи крст, који тако силно терети леђа сиромаша. Кад су то видели одмах га одведоше у једну лудницу.

(Аустријско-угарске железнице) износили су у месецу јулу о. г. у дужину 1332¼ миље. Возиле су 2,591.766 људи и 42 мил. 369.479 центата терета. Цео доходак (осим ердељских пруга) износио је 13.330.230 фор., а то је за 2,338.536 фор. више него у месецу јулу прошле године, а за 757.613 фор. више него у месецу јуну о. г.

КЊИЖЕВАН ОГЛАС.

СРПСКИ ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР за преступчу годину 1872.

може се добити: у *Новоме Саду* код годишњег омладинског одбора, код српске народне задружне штампарије и код Стеве Ратковића трговца; у *Септи* код Душана Стојинића учитеља; у *Петровом Селу* код Уроша Михајловића; у *Тителу* код Јована Поповића; у *Карлову* код Јована Павловића економа; у *Кикинди* код Леополда Јокла књижара; у *Мелени* код Ранка Гранића правника; у *Бечкерек* код Бранка Јовановића; у *Чакову* код Николе Ј. Иванђанина тајника читаонице; у *Вршцу* код Уроша Гавриловића председника пев. друштва; у *Пачеву* код Каменка Јовановића; у *Вуковару* код Милана Суботића учитеља; у *Руми* код Јоце Богдановића трговца; у *Пазови* код Симе Ненадовића; у *Ердевику* код Аксентија Јанковића; у *Каленици* код Јоце Белановића бележника; у *Јаску* код Миливоја Мијатовића; у *Карловцу* (горњем) код Луке Петровића; у *Старој Градци* код Косте Угринаића; у *Петрињи* код Глише Матијевића; у *Трсту* код Лазара Цветковића и Велимира Лумбардића; у *Задру* код Илије Јанковића; у *Шибенику* код Љубе Ковачевића и код Јереја Михајла Драголовића учитеља; у *Сљеску* код Косте Вучковића; у *Неретви-Олузину* код Николе Јакшића; у *Цетини* код Крета Кулишића; у *Котору* код Петра Рамадановића; у *Херцег Новоме* код Јове Накићеновића; у *Сегедину* код Сеидора Зубановића свештеника; у *Калафату* код Јосифа Томића; у *Београду* и за целу *кнежевину Србију* у главној књижари А. Лазаревића и у књижари В. Валожина.

Пошто се поред свега тог, што је овај календар у 7500 примерака штампан, велики део примерака већ досад растурио, а још много од главнијих места као: Сомбор, Суботица, Темишвар, Земун, Митровица, Српски Бечej, Нови Бечej, Осек омладинске календаре нису још прибавили, то позивамо чланове омладине из речених и других места, да их што пре потраже и набаве, док се за неко време нису сасвим распачали. Омладински би одбор послао и у поменута места календаре, али пошто се није нико јавио, одбор није знао, ко би се овог родољубивог терета примио, да их растурије и продаје.

Цена је омладинском календару 50 нов. а. вр. или 5 гр. ч

Годишњи омладински одбор.